

ВИЩА ШКОЛА**Козубцов І.**

провідний науковий співробітник Наукового центру зв'язку і інформатизації Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», кандидат технічних наук

УДК 377.127.6**АТЕСТАЦІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧЕНИХ У ФОРМІ КАНДИДАТСЬКИХ ІСПИТІВ В РАМКАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ**

У статті розглянуто існуючі систему атестації вчених у формі кандидатських іспитів. Автором запропоновано перегляд змісту кандидатських іспитів з метою забезпечення об'єктивного діагностування сформованості міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених.

Ключові слова: *міждисциплінарна науково-педагогічна компетентність, кандидатські іспити, вчені.*

Козубцов І.

ведущий научный сотрудник Научного центра связи и информатизации Военного института телекоммуникаций и информатизации Национального технического университета Украины «Киевский политехнический институт», кандидат технических наук

АТТЕСТАЦІЯ МЕЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ НАУЧНО-ПЕДАГОГІЧЕСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧЕНИХ В ФОРМІ КАНДИДАТСЬКИХ ЕКЗАМЕНІВ В РАМКАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

В статье рассмотрены существующие систему аттестации ученых в форме кандидатских экзаменов. Автором предложен пересмотр содержания кандидатских экзаменов с целью обеспечения объективного диагностирования сформированности междисциплинарной научно-педагогической компетентности ученых.

Ключевые слова: *междисциплинарная научно-педагогическая компетентность, кандидатские экзамены, ученые.*

Kozubtsov I.

*the leading scientific employee of the Centre of science of communication and information of Military institute of telecommunications and information of National technical university of Ukraine «the Kiev polytechnical institute»,
a Cand.Tech.Sci.*

CERTIFICATION OF INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL COMPETENCE OF SCIENTISTS IN THE FORM OF CANDIDATE EXAMINATIONS WITHIN THE LIMITS OF BOLONSKY PROCESS

In article certifications of scientists existing system in the form of candidate examinations are considered. The author offers revision of the maintenance of candidate examinations for the purpose of maintenance of objective diagnosing сформованості to interdisciplinary scientific and pedagogical competence of scientists.

Keywords: interdisciplinary scientific and pedagogical competence, candidate examinations, scientific.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковими та практичними завданнями. Оцінити об'єктивно наукову та педагогічну здібність здобувача і націлена атестація у формі кандидатських іспитів. Відмінність між формами (діагностування) заліком та екзаменом представлена в роботі [1].

Як встановлено, що на об'єктивність атестації сформованості міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності впливає форма атестації. Звідси витікає, що підвищити вимогливість, об'єктивність та якість атестації наукових (НК) і науково-педагогічних кадрів (НПК) можливо зміною форми тієї самої атестації.

Матеріал статті є логічним продовженням дисертаційного дослідження, яке проводиться в рамках наукових програм: Національної доктрини розвитку освіти в Україні [2]; Державної національної програми „Освіта” (Україна XXI століття) [3]; Законом України „Про вищу освіту” [4]; Програми будівництва і реформування Збройних сил України на період до 2015 р; основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009–2013 роки [5], націлений на вирішення проблем професійної підготовки вчених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Сучасний досвід організації підготовки й атестації наукових і науково-педагогічних кадрів в розвинутих країнах в роботі [6], а в [7] архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняні традиції

розглядає Л.С. Лобанова.

За роки радянської влади архітектура і назва наукових ступенів і звань не змінювалися, а от вимоги до дисертаційних робіт періодично оновлювалися [6]. З аналізу [8] встановлено, що випускники аспірантури, мають недостатній рівень знань з педагогіки і психології вищої школи, методики проведення занять з навчальних дисциплін, відсутня об'єктивна система оцінювання знань і умінь. Тож автором [9], засновано науковий напрям, який націлений на вирішення проблем [8], щодо забезпечити підвищення якості підготовки НК і НПК в аспірантурі (ад'юнктурі), шляхом заміни заліку на кандидатський іспит. Для обґрунтування такої необхідності потрібно оцінити адекватність прийнятого рішення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже мета статті націлена на висвітлення часткової проблем, яка впливає на атестацію та перевірки сформованості міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених. Описати коло першочергових наукових завдань рішення яких сприятиме досягнення головної мети дисертаційного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сучасному етапі впровадження Болонського процесу підготовка науково-педагогічних та наукових кадрів в аспірантурі і докторантурі діє згідно Положення регламентує діяльність у галузі підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів і є обов'язковим для всіх вищих навчальних закладів та наукових установ України незалежно від їх підпорядкованості та форми власності [10]. Розглянемо зміст та порядок проведення кандидатських іспитів з підготовки науково-педагогічних працівників у відповідності до [10]. Аспіранти зобов'язані [10]: 1) глибоко оволодіти знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю, постійно підвищувати загальний культурний рівень; 2) оволодіти методологію проведення наукових досліджень.

Індивідуальним планом роботи аспіранта передбачається обов'язкове складання кандидатських іспитів. Кандидатські іспити є складовою частиною атестації науково-педагогічних і наукових кадрів. Кандидатські іспити проводяться з метою встановлення глибини професійних знань, наукового і культурного кругозору здобувача наукового ступеня кандидата наук, підготовленості його до самостійної науково-дослідної діяльності. Складання кандидатських іспитів здобувачами є обов'язковим для присудження їм наукового ступеня кандидата наук. Кандидатські іспити складаються з: філософії; іноземної мови; спеціальності.

Кандидатські іспити з філософії приймаються за типовими

програмами, затвердженими Міносвіти [10].

Кандидатський іспит з іноземної мови може складатися з англійської, німецької, іспанської, італійської, французької мов. Якщо для написання дисертації потрібні знання іншої іноземної мови, керівник вищого навчального закладу, наукової установи може дозволити складання кандидатського іспиту з цієї мови [10]. Кандидатські іспити з іноземної мови приймаються за типовими програмами, затвердженими Міносвіти.

Кандидатські іспити із спеціальності складаються у вищих навчальних закладах третього або четвертого рівнів акредитації та в наукових установах, у яких відкрита аспірантура або є спеціалізована вчена рада з відповідної наукової спеціальності. Кандидатські іспити із спеціальності приймаються за програмами, що складаються з двох частин: типової програми, затвердженої Міносвіти, і додаткової програми, що розробляється відповідною кафедрою, відділом, лабораторією. Додаткова програма кандидатського іспиту із спеціальності повинна включати нові розділи відповідної наукової спеціальності і питання, пов'язані з напрямом досліджень здобувача, а також враховувати останні досягнення у відповідній галузі науки і найновішу наукову літературу. За рішенням приймальної комісії кандидатський іспит із спеціальності, залежно від обсягу матеріалу, може проводитися двома етапами з виставленням загальної оцінки. Здобувач, який має вищу освіту із спеціальності, що не відповідає галузі науки, з якої підготовлено дисертацію, на підставі рішення відповідної спеціалізованої вченої ради складає додатковий кандидатський іспит із наукової спеціальності відповідної галузі науки за Переліком спеціальностей наукових працівників.

Комісії з приймання кандидатських іспитів з кожної дисципліни призначаються керівником вищого навчального закладу, наукової установи у складі голови комісії (заступника керівника, декана факультету денної форми навчання вищого навчального закладу, начальника відділу наукової установи) і не менше двох членів з числа кваліфікованих спеціалістів – докторів і кандидатів наук. На кандидатських іспитах можуть бути присутні члени відповідної спеціалізованої вченої ради вищого навчального закладу, наукової установи, де складається кандидатський іспит, керівник, заступник керівника, представники Міносвіти, Вищої атестаційної комісії, Національної академії наук, міністерств, інших органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, наукові установи, галузевих академій наук [10].

Процес оцінювання кандидатських іспитів рекомендується розглядати як міні експертну систему. Опис якої буде розглянуто в інших публікаціях (див. рис. 1).

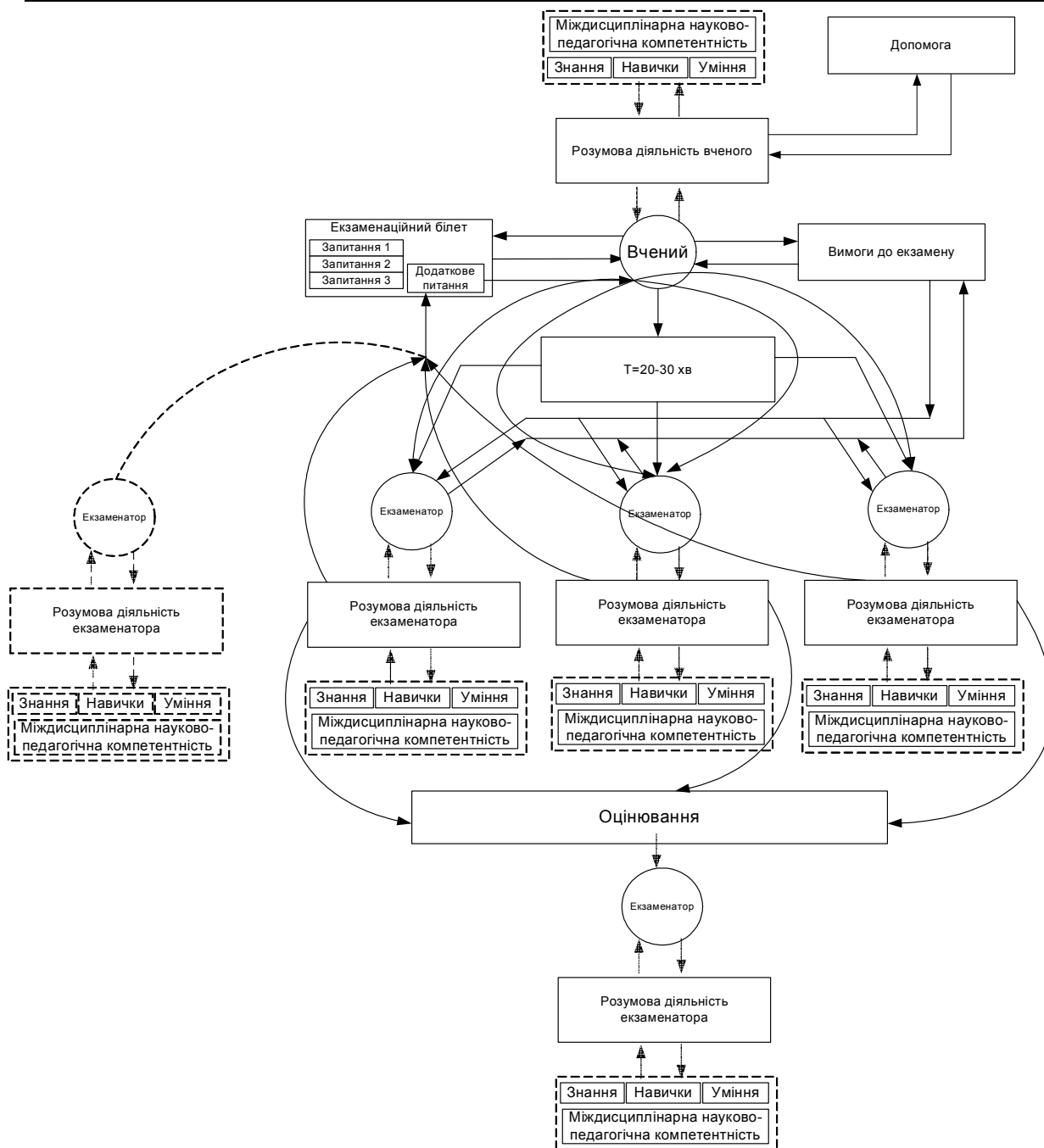

Рис. 1. Експертна система опису процесу оцінювання міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності

Приклад опису звичайного іспиту розглянуто в публікації [11]. В існуючій системі підготовки вчених рівень знань здобувачів оцінюється за чотирибальною системою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно" [10]. Враховуючи вимоги Болонського процесу автором рекомендується оцінювання експертами здійснювати у відповідності до рейтингової системи оцінювання.

Здобувачі, які склали кандидатські іспити і виконали індивідуальний план роботи, допускаються до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку напрямку досліджень. Яким же чином можна аспірантами виконати зобов'язання: глибоко оволодівати знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю, підвищувати загальний науковий та культурний рівень; оволодівати методологію проведення наукових досліджень; та у встановлений термін захистити дисертацію або подати її спеціалізованій вченій раді. Рішенням даної наукової проблеми присвячено другий розділ дисертаційної роботи, де буде розглянуто модель зміст та порядку проведення кандидатських іспитів з підготовки науково-педагогічних працівників.

Намітимо орієнтири по вдосконаленню системи підготовки вчених на основі формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності в рамках Болонського процесу. Такими є перегляд змісту навчальних дисциплін та форм звітності. Від форми звітності буде залежати об'єктивність контролю та оцінка рівня сформованої компетентності вченого [1].

Рівень знань здобувачів також слід оцінювати не тільки за національною шкалою чотирьохбальної системи, але і по рейтинговій системі оцінювання. В умовах реформування системи вищої освіти пропозиція про зміну звітності дисциплін є актуальною для вирішення ряду проблем при підготовці НК і НПК [8, 9]. Відмінність іспиту від заліків розглянуто в роботі [1]. Таким чином психологічну відповідальність має нести іспит, а процес підготовки до іспиту вважається важливою формою навчальної роботи, що забезпечує студенту накопичення та систематизування знань.

Література

1. Козубцов І.М. Оцінка адекватності моделі змісту кандидатських іспитів [Електронний ресурс] // Научный электронный архив академии естествознания. – Режим доступу URL: <http://www.econf.rae.ru/pdf/2011/12/795.pdf>.
2. Національна доктрина розвитку освіти в Україні (затверджена Указом Президента України 17 квітня 2001 р., №327/2002). – К., 2002.
3. Державна національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1991. – 61 с.
4. Закон України „Про вищу освіту” // Голос України, 2002. – 5 березня.
5. Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009–2013 роки. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України від 26.11.2009 №1066/609. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 19.05.2010 №337/17632.

6. Лобанова Л.С. Сучасний досвід організації підготовки й атестації наукових і науково-педагогічних кадрів в розвинутих країнах світу / Наук. кер. Б.А. Малицький. — К.: ГП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008. — 56 с.
7. Лобанова Л.С. Архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняні традиції // Вісн. НАН України, 2009, №1. — С.42 – 55. — ISSN 0372-6436.
8. Козубцов И.Н., Козубцова Л.С. Проблема подготовки молодых научно-педагогических кадров в аспирантуре. Научно-технический журнал "Новые технологии в образовании". — Воронеж. Мастеринг, 2009. — №5. — С. 86 – 88. — ISSN 1815-6835.
9. Козубцов І.М. Дисертація – як засіб формування НПП системи нових знань в навчальному процесі. [Електронний ресурс] // Научный электронный архив академии естествознания. — Режим доступа URL: <http://www.econf.rae.ru/pdf/2011/01/5737034557.pdf>.
10. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. N 309.
11. Козубцов І.М. Модель процесу оцінювання міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності на заліку [Електронний ресурс] // Научный электронный архив академии естествознания. — Режим доступа URL: <http://www.econf.rae.ru/pdf/2011/12/810.pdf>.

Петриченко Л.

кандидат педагогічних наук, доцент, перший проректор комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

УДК 378.14

ЗАГАЛЬНОУПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

У статті розглянуто загальноуправлінські підходи до проблем вищої освіти, подано їх аналіз, виявлено спільні риси та існуючі відмінності між ними, розглянуто схему та етапи проблемно-орієнтованого аналізу освітньої системи.

Автор зазначає, що розглянуті підходи не суперечать один одному. Вони скоріше є взаємодоповнюючими, тому їх поєднання може слугувати доброю теоретико-методичною базою для розробки технології системного та проблемно-орієнтованого аналізу педагогічного ВНЗ.

Ключові слова: *управління, загальноуправлінські підходи, вища освіта, технологія, проблемно-орієнтований аналіз, освітня система.*